

Matka Mannerheimin jäljille

Kuvakertomus matkasta Rukajärvelle, joka tehtiin Suomen Marsalkka Mannerheimin Maja ry:n perinnetoimikunnan puheenjohtaja Matti Ahtiaisen johdolla Marskin Majan alkuperäiselle paikalle Repolan Lieksajärvelle.

Rukajärven rintama lahjoitti ylipäällikölleen Marskin Majan, jonka rakentamiseen osallistui 60 ammattikirvesmiestä, yksi jokaisesta Rukajärven suunnan yksiköstä, myös lotat osallistuivat ja sisustivat majan.

Mannerheim vieraili Repolan Lieksajärven Salkoniemeen pystytetyllä majalla 9.-11.9.1942, jolloin hän otti majan vastaan.

Matka (17.6. - 19.6.2016) tehtiin henkilöautoilla Vartiuksen raja-asemalta Kostamukseen, josta matka jatkui Lietmajärven ja Ontrosenvaaran kautta Rukajärven tietä pitkin Repolaan ja sieltä Marskin Majalle. Siinä sivussa tutustuttiin myös moniin Rukajärven suunnan taistelupaikkoihin.

Tämä lyhyt matkakertomus kertoo perinnematkasta valokuvin ja antaa tietoa matkailijoille teitten kunnosta mm. tulevan kesän matkojen suunnittelua varten.

Pysähdys Rukajärven tiellä lähellä Virtain kapeikkoa Jari Kärkkäinen, Pekka Sahari, Matti ja Ilkka Ahtiainen, Antti Jokinen sekä Timo Karppinen. Kuva allekirjoittaneen. Mielenkiintoinen ja pitkä, yli 700 kilometrin matka heikkokuntoisia teitä pitkin kysyy voimia.

Marskin Maja - Repolan Lieksajärven Salkoniemessä

Sven Grönholmin maalaus Marskin Majasta. Alkuperäinen maalaus on Mannerheim-museossa Helsingissä. Jari Kärkkäinen merkitsi kaikki Marskin Majan rakennusten (Maja, sauna, kellari, talousrakennus ja kalamaja) paikat muistioon.

Marskin Majan kivijalka ja uunin perustat ovat selvästi näkyvillä. Majalle pääsee jalan. Osa matkalaisista tuli paikalle veneellä. Kuvassa Repolassa asuva veneenkuljettaja Aleksander, Jari ja Inna Kärkkäinen. Inna toimi matkalla tulkkina.

Marskin kalamajasta on enää kovin vähän jäljellä. Majan kalojen säilytyskellari näkyy, mutta kivijalan marmorikiveys on vuosien saatossa hävinnyt. Kalamaja rakennettiin v. 1943, vasta vuoden kuluttua Marskin vierailusta tälle paikalle, jossa komentaja Raappana valmisti omakätisesti arvovieraalleen kala-aterian.

Kalamaja sijaitsee Kangassaarella varsinaisesta Marskin Majasta n. 4 km etelään. Kuvan vasemmassa reunassa hämmöttää Marskin Majan Salkoniemi.

Kangassaari on kaunis ja kalaisa paikka. Niemen kärkeen on rakennettu kiveys telttasaunaa varten ja laavu halkovajoineen.

Mannerheim vieraili näillä rannoilla ja kertoi nähneensä ensi kerran elämässään valmistettavan "avotulen".

Marskin Majan kivijalasta löytyi sydämen muotoinen kivi. Inna risti sen heti "Marskin sydämeksi". Marskin matkasta kirjoitetaan, että Marski tykästy matkaansa ja erityisesti saunaan. Samanlainen sauna rakennettiin välittömästi Mikkelin päämajan Sairilan kartanon rantaan. Marskille tämä matka oli ainut lomamatka Jatkosodan aikana. Vapautuneisuus näkyy myös Marskin kuvista. Kirjaimellisesti Marskin sydän jäi näihin maisemiin, joka osuvasti nimettiin Marskin sydämeksi.

Repolan Lieksajärvellä oli kova tuuli, laineet vaahtopäitä ja metrin korkuisia. Ohjaaminen vaati kuljettajalta suurta taitoa ja tarkkaavaisuutta. Aleksander Tuntuev ja Inna Kärkkäinen.

Muut Marskin Majan rakennukset

Jari Kärkkäinen on yhdyskuntasuunnittelun ammattilainen, mikä näkyy hänen kaikissa otteissaan. Marskin majan paikat on taltioitu ja lisäksi on kartoitettu myös paikan luonto.

Taloussrakennuksesta on näkyvissä muutama rautainen kaminan pelti ja puunoksassa roikkuva saha. Kellarinovenpieli on pystyssä, jonka vierellä Jari, Inna ja Aleksandret seisovat.

Saunasta on jäljellä piipun jäänteet. Paikan koordinaatit on tallennettu muistiin.

Kenttävartio-museo Sisu - Malli kenttävartio Joki

Kenttävartio-museo Sisun suunnitteli silloinen SMMM ry:n perinnetoimikunnan jäsen Rukajärven veteraani Pentti Perttuli. Kenttävartio-museo Sisun avasi SMMM ry:n puheenjohtaja Adolf Ehrnrooth 11.6.1992. Mallin Perttuli haki Rukajärven rintamalta kenttävartio (KV) "Joesta".

Kenttävartio Joessa käytiin 12.8. ja 13.9.1943 verisiä taisteluita, joita ei tässä yhteydessä käsitellä. Joki sijaitsee erämaassa Tsirkka-Kemijoen varrella joen mutkassa. Tukikohdan rakenteet piikkilankaesteineen näkyvät selvästi maastossa. Edellisen kevään tulvat olivat vieneet sillan, joka on nyt uudistettu henkilö-autolla ajettavaan kuntoon.

Kenttävartiossa on muistomerkki, jonka Lietmajärven koulun oppilaat ovat pystyttäneet v. 2000 tienoilla. Tällä matkalla oppaana toimi Lietmajärven koulun historianopettaja Teresa Tsherenko, joka on nykyisin eläkkeellä ja toimii Lietmajärven museonjohtajana.

Kenttävartio Joen rakenteet ovat selvästi näkyvissä. Jari Kärkkäinen kävi läpi jokaisen taisteluhaudan mutkan, merkitsi paikat muistioon. Kaivon paikkakin on muistissa. Jari tulee Suomeen palattuaan tekemään paikasta tarkan piirroksen.

KV Joen korsun lahonneita rakenteita

KV Joen kaivon jääneet

Tutustuminen KV Jokeen aloitettiin Lietmajärveltä.

Vuonna 2015 pystytetty KV Joen taisteluitten muistomerkki. Paikalle on haudattu kaikkiaan 35 KV Joesta löytyneen sotilaan jäänteet. Sotilaista vain neljä on tuntolevyjen perusteella pystytty tunnistamaan. Kuvassa Inna ja Jari Kärkkäinen sekä Lietmajärven museon johtaja Teresa Tsherenko 19.6.2016.

Lietmajärven museon johtaja Teresa Tsherenko kertoi KV Joen sodanjälkeisestä historiasta. Ensimmäiset ruumiit KV Joesta löysi eräs metsätyömies v. 1976. Tuolloin etsinnän tuloksena löytyi 13 sotilaan jäänteet, jotka haudattiin Lietmajärvelle. Vuonna 1982 suoritetuissa etsinnöissä löytyi lisää ja vuonna 2015 muistomerkki juhlallisuuksin paljastettiin.

Teresa Tsherenko kertoi, että KV Joen muistomerkin ovat v. 2000 suunnitelleet ja tehneet Lietmajärven koulun oppilaat. Koululaiset vierailevat paikalla vuosittain. Käynti kuuluu koulun historian opetukseen. Koululaiset istuttavat paikalle kukkasia ja siellä käy paljon turisteja.

KV-Joen muistomerkki

KV-Joen piikkilankaesteitä etelän suunnassa

Tutustuminen muihin kohteisiin Tahkokoski

Tahkokosken taistelut olivat rajut. Niissä kaatui kaikkiaan 200 suomalaista sotilasta. Taustalla Parakkiniemen silta, jolta kohden neuvostoliittolainen pataljoona pyrki tukkien varassa ylittämään jokea, tuhoutuen lähes täydellisesti 7.8.1944 törmättyään 9./JR 10 Parakkiniemen aseisiin.

Tahkokoski on todella luonnonkaunis paikka, jonne monet turistit tulevat viettämään kesää. Tahkokosken kosket voi laskea myös kumiveneillä. Tahkokosken ylittää riippusilta.

Kivikoivun lomakylä Tahkokoskella

Toinen Kivikoivun lomakylän suurista v. 2009 valmistuneista kivilinnoista. Kuvassa Jari Kärkkäinen.

Tahkokoskella on mahdollista monipuoliseen lomanviettoon. Matkailukautena paikka on tupaten täynnä. Moskovalaiset vieraat ovat varanneet paikan täysin 14.7. - 15.9.2016 väliseksi ajaksi.

Tie Lietmajärveltä Tahkokoskella ei ole ollut näin hyvässä kunnossa kertaakaan niiden liki 15 vuoden aikana, jolloin olen näissä maisemissa vierailut.

Tahkokosken lomakylän omistajan huvila ei ole vuokrattavissa.

Tahkokosken partaalle rakennetun hirsihuvilan kalliolta avautuu upea näköala Tahkokoskelle. Tukkiruuhkat olivat sodan aikana tukkinet Tahkokosken. Kummankin osapuolen sotilaat ylittivät kosken tukkiruuhkaa myöten.

Tahkokosken lähimmät tukikohtat Tsirkka-Kemijoen varrella olivat Asko ja Arkku. Tukikohtien nimet vaihtuivat useita kertoja sodan aikana.

Vierailu Tiiksaan

Rukahovi, Jatkosodan aikainen upseerikerho sijaitsi edessä olevalla niemellä. Jari Kärkkäisen puolison Innan omistama kesäasunto sijoittuu aivan Jatkosodan aikaisen Rukahovin viereen Novinkajärven rantaan. Raappanan esikunta ja Rukapirtti ovat vain kivenheiton päässä tästä paikasta. Jari Kärkkäinen on kerännyt rakennusten paikat tallentaen ne kartalle.

Marski vieraili Tiiksassa 10.0.1942 lähellä Raappanan Rukapirtillä.

Vierailu Rukajärven kylälle

Rukajärven yksi kuvatuimmista kohteista on kylän tiehaaraan aivan Vansjärven rannan tuntumaan pystytetty tykki.

Rukajärven matkailijoille on tullut kovin tutuksi Anna Sidorova,.

Hän lähetti terveisensä tutuille. Heti tavattuamme hän tiedusteli miten isä-Tauno voi. Saatoin hänelle kertoa, että hän täytti 10.3.2016 100 vuotta.

Kerroin Annalle isäni terveiset. Samalla kerroin, että Annan isälleni luovuttama lahja kaunis posliinista tehty joutsen on keittiön ikkunalla, aivan kuten vitriinissä, josta lahja tervehtii isääni jokainen aamu.

Kaikille Annan hyvin tunteville kerron tässä yhteisesti, että Annan terveys on reistailut ja vanhin tytär on kuollut. Silti halvauksesta toipunut Anna kipuaa Rukajärvellä kolmannessa kerroksessa olevaan kotiinsa varsin ketterästi.

Käynti Ontajoella ja kiinteällä pääpuolustuslinjalla

Rukajärven suunnan joukot asettuivat Ontajoen taakse pääpuolustuslinjalle heti syyskuun 13. päivän jälkeen 1941. Vanha silta ylitti joen n. 100 metriä nykyisestä sillasta. Kaunis joki.

Alla näkymä Sukellusveneeseen suuntaan. Majavat ovat tehneet tehtävänsä ja näyttäisi siltä, ettei entistä peltoa pitkin kulkevaa reittiä ole enää mahdollista käydä tutustumassa Sukellusveneeseen tukikohtaan.

Ontosenvaaran lomamökki

Viimevuosina on valmistunut matkailijoille loma-asunto myös Ontrosenvaaraan. Upea kelohirsimökki keittokatoksineen on varattavissa. Paikka on kovin tuttu yhdistyksemme perustajajäsenelle, Rukajärven veteraani Paavo Salmensuulle, joka juuri tuolta rakennuksen paikalta torjui aamuvarhaisella elokuun 4 päivän aamulla 1944 vihollisen Tsirkka-Kemijoen ylittävän sillan tuhoamista.

Matkan yhteenvetoa

Tehtävänä oli tutustua Marsalkka Mannerheimin Rukajärven matkan 9.-11.9.1942 keskeisimpiin kohteisiin. Siitä tehtävästä selviydyttiin, vaikka haasteita ilmaantui runsaasti. Tie Repolaan on tosi heikossa kunnossa, varsinkin aikanaan öljysorapintainen osuus. Reilun sadan kilometrin matkaan kului liki kolme tuntia. Marski vieraili Tiiksijärven lentokentällä 10.9.1942, nyt siellä ei käyty.

Salkoniemeen/Marsalkan niemeen Marskin Majan paikalle pääsee Keyrinniemen kautta autolla ja siitä loppumatkan pitää kulkea jalan. Puron joutuu ylittämään. Mikäli haluaa käydä Marskin ruokailupaikalla Kangassaareissa on mentävä veneellä Repolan Lieksajärven yli. Repolasta matkaa kertyy yli 25 km. Nyt tuuli oli puuskainen ja kova. Tottunut veneilijä, eläkkeellä oleva taksiautoilija Aleksander Tuntuev oli ammattilainen, joten pitkä venematka sujui turvallisesti.

Kalamajan paikka on näkemisen arvoinen. Matkalle kannattaa varata riittävästi aikaa. Paikka on todellinen paratiisi. Kalaisat vedet ympärillä. Paikalla on todellakin mahdollista järjestää oikein luksus-tilaisuus. Telttasaunaa varten on paikalle rakennettu kiuas. Tarjoilu Raappanan tapaan suolavedellä valeltua loimulohta. Tosi yllälistä.

Kehittämisehdotuksia

Jarilla ja Innalla syntyi liukuhihnalta paljon ja erinomaisen hyviä Rukajärven matkailun kehittämisehdotuksia. He omaavat laajat historiatiedot, tuntevat kontaktit ja osaavat myös kieltä. He ovat jo järjestäneet yhteisseminaareja paikallisten museoitte ja koulujen historianopettajien kanssa (Kostamus, Lietmajärvi, Tiiksa, Rukajärvi, Repola, Mujejärvi). Ryhmä käyttää nimeä "Rukajärven ystävät".

Olemme kesäkuun lopussa "Rukajärven ystävien" oppaana Lieksassa Rukajärven tien kohteissa ja järjestämme Jarin ja Innan kanssa vastaavan esittelytilaisuuden uusissa yhdistyksemme omistamissa tulevaisuudessa Lieksan Rukajärvi-keskuksen tiloissa.

Jarilta on valmistumassa Tiiksan opastaulu, jonka pystyttämiseen on saatu Lietmajärveltä viranomaisien lupa. Se pystytetään vielä tämän kesän aikana.

Lopuksi

Paluumatka yksin pakettiautolla Tahkokoskelta Vartiukseen kesti yli kaksi tuntia. Sen aikana oli aikaa kerrata matkan antia. Erinomainen matka, josta kiitämme tietysti paikallisia oppaita ja erityisesti SMMM ry:n perinnetoimikunnan puheenjohtaja eversti Matti Ahtiaista ja isännöitsijä Pekka Saharia, jotka mahdollistivat tämän yhteismatkan järjestämisen.

Tulomatalla päätin vierailla yhdistyksemme perustajajäsenen ja valtakunnallisestikin arvioiden, veteraaniperinteen mestarin, Pentti Perttulin komentopaikalla Kostamuksessa, jossa hän otti 4.9.1944 vastaan tiedon aselevosta.

Perttuli itse kirjoittaa asiasta seuraavasti: "Sitten syyskuun 4. päivänä aamuyöllä kello 4.45 soi puhelin teltassani. Vastaa "Tyvi". Se on peitenimeni. Puhelimesta kuuluu komentajamme, majuri Muroleen matala ääni: "Ilmoitan, vihollisuudet päättyvät tänä aamuna kello 7. Kohdatessa vihollinen on tunnussana Teper mir - nyt on rauha."

Minulle tuli tuon Perttulin tukikohdassa käyntini jälkeen levollinen olo. Pitkä ja vaativa tutustumismatka oli onnistunut. Hyvän mielen vallitessa unohdin ottaa paikasta valokuvan. Muistutan, että juuri Kenttävartio-museo Sisun perustaminen Marskin Majalle Lopelle oli Perttulin idea ja hän sen sinne suunnitteli ja rakennutti. Siksi käynti hänen sodan päättymisen tukikohdassa oli paikallaan.

Marski tykästy paikkaan. Nyt voidaan sanoa, että hän jätti sydämensä Rukajärvelle. Tämän matkan todellisena antina voitaneen pitää kirjaimellisesti "Marskin sydämen" löytymistä.

Tenho Tikkanen